VÝUKA VLASTIVĚDY PERSPEKTIVOU STUDENTŮ UČITELSTVÍ PRO 1. STUPEŇ ZŠ NA PEDF UK

THE MAIN PROBLEMS OF A BEGINNING TEACHER IN PROCESS OF EDUCATION PUPILS WITH SPECIAL EDUCATION NEEDS

Petra Horská, Jana Stará

Klíčová slova: *vlastivěda, výuka, student učitelství, 1. stupeň ZŠ, dotazník, videoklub*

Keywords: *homeland studies, teaching, student teacher, primary school, questionnaire, videoclub*

Cíle v ČJ

Příspěvek představí dílčí výstupy dotazníkového šetření. Cílem výzkumné sondy menšího rozsahu bylo na vybraném vzorku studentů oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ, kteří v akademickém roce 2018/2019 a 2019/2020 navštěvovali na PedF UK volitelný předmět Rozvíjení didaktických znalostí obsahu prostřednictvím videoklubu – vlastivěda, zmapovat jejich dosavadní zkušenosti s výukou vlastivědy. Zjistit, jaké jsou jejich názory na výuku vlastivědy a vztah k předmětu. V neposlední řadě byly mapovány představy studentů, jak budou v budoucnu jako kvalifikovaní učitelé na 1. stupni ZŠ vlastivědu vyučovat.

Teoretická východiska v ČJ

Součástí poznatkové báze učitelství jsou didaktické znalosti obsahu. Jejich rozvíjení u učitelů je předpokladem kvalitní reprezentace učiva a lepšího porozumění faktorům ovlivňujících učení žáků. Stávají se tak jedním z klíčů otevírajících dveře k profesionalizaci učitelské profese (Janík, 2007). Videoklub poskytuje učební příležitosti pro zcitlivění se ve všímání si významných didaktických jevů zastoupených ve sledovaných videoukázkách vyučovacích hodin. Podporuje jejich následnou analýzu a interpretaci ve studijní skupině (Janík a kol., 2016). Jeví se tak jako perspektiva napomáhající u studentů učitelství k rozvoji didaktických znalostí obsahu ve vazbě na různé vyučovací předměty. Zkoumání výchozího stavu zkušeností a pedagogického myšlení studentů

může přispět k interpretaci výzkumů zkoumajících profesní vidění v rámci videoklubu (Pavlasová a kol., 2018). Neméně pak přispět k systematickému promýšlení inovací cílů a obsahů v plánování a realizaci videoklubu.

Metodologie v ČJ

Zkušenosti a názory studentů na výuku vlastivědy byly zjišťovány dotazníkem zkonstruovaným oborovými didaktiky různých disciplín (mj. se záměrem porovnat výpovědi respondentů vyjadřujících se k různým vyučovacím předmětům). Vybraná data byla kvalitativně analyzována. Výpovědi byly v rámci jednotlivých položek kategorizovány podle typů odpovědí. Data byla podrobena otevřenému kódování (in vivo kódy) a sdružována do trsů. Tento způsob nám umožnil kromě kategorizace odpovědí i shromáždění ilustrativních výroků k jednotlivým kategoriím a orientační přehled o četnosti jednotlivých typů odpovědí.

Závěry v ČJ

Přestože studenti vykazují malou zkušenost s výukou vlastivědy a během studia disponují minimem praxe, na výuku v roli řádných učitelů se převážně těší. Pokud se studenti výuky obávají, jako nejčastější důvody uvádějí subjektivní pocit nedostatečné znalosti oborového obsahu a didaktické znalosti obsahu. Obavy souvisejí i s problematikou motivace a pozornosti žáků. Zajímavé je, že za jednu z nejdůležitějších skutečností v práci učitele vlastivědy považují vedení žáků k hodnotám. Jedním z pramenů nejméně důležitých skutečností je žákovské osvojování si přemrštěného množství detailních vědomostí.

Souhrn příspěvku v AJ

The questionnaire survey of students of Teaching for Primary School examined their experience and opinions on teaching homeland studies. The research probe was realized as a part of a broader survey carried out in the project Support of undergraduate education at Pedf UK-activity Strengthening didactic knowledge of content and development of professional vision of students. The students studied in the academic year 2018/2019 and 2019/2020 and attended the subject Development of didactic knowledge of content through video club-homeland studies. The questionnaire was constructed by professional didactics of various disciplines and the selected data were qualitatively analyzed. The results show that students have little experience in teaching homeland studies.

Nevertheless, students are mostly looking forward to the future teaching of this subject. One of the sources of concern for future education is the feeling of lack of knowledge of subject content and pedagogical knowledge of content.

Bibliografie

Janík, T., et al. (2009). *Možnosti rozvíjení didaktických znalostí obsahu u budoucích učitelů.* Brno: Paido.

Janík, T. et al. (2016). *Profesní vidění učitelů a jeho rozvíjení prostřednictvím videoklubů.* I. vydání. Brno: Masarykova univerzita.

Pavlasová, L., Stará, J., Vondrová, N., Novotná, M., Robová, J., & Uličná, K. (2018). Výběrové zaměření pozornosti u studentů učitelství a povaha jejich interpretací. *Pedagogika, 68*(1), 5-24.